

Kisimre Szerda Anna
Népi hagyományok

MONDÁK

MONDÁK

- A mondák, népmesék, népdalok, népballadák népköltészeti alkotások. A szellemi kultúránk részét képezik.
- Szerzőjük ismeretlen.
- Színhagyomány útján terjedtek.
- Változatokban élnek.
- Erősítik a közösségi tudatot, nép közös emlékeit őrzik.
- Latin nyelvű krónikák őrizték meg a mondákat.

MONDÁK

- A **monda** (régebben **rege**) valós jelenséghez kapcsolódik, de gyakran csodás elemekkel van átszőve a helyhez, személyhez vagy jelenséghez fűződő történet.
- A szó a mendemonda szóból ered, mely kósza hírt jelent.
- Lehet benne igazság, de nem bizonyítható, nem ellenőrizhető.
- A monda elbeszélő műfaj, történelmi múltból merít, híres emberekről, eseményekről, természeti jelenségekről szól és csodás elemeket tartalmaz.

MONDÁK - NÉPMESE

- NÉPMESE:
- 100%-ban kitalált a történet, a hely, a szereplők
- A mesehős csodás elemekkel van felruházva
- Varázserejű tárgyak és állatok segítenek neki
- A jó győzedelmeskedik a gonosz felett

MONDÁK - NÉPMESE

- NÉPMESE:

- Állandó kifejezések:

- Hol volt, hol nem volt

- Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál

- Mi járatban errefelé, ahol még a madár sem jár?

- Egy életem, egy halálom

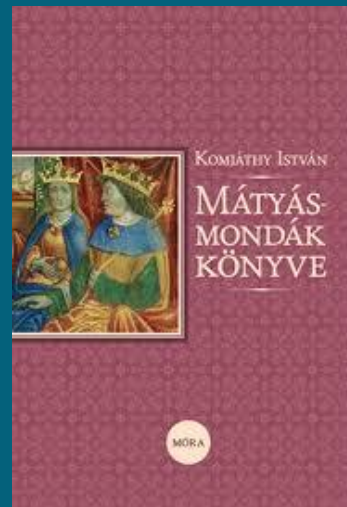
- Fele királyságom

- Hetedhét országra szóló lakodalom

- Itt a vége, fuss el véle

MONDÁK

- ◉ Valós vagy a történet, vagy a helyszín, vagy a szereplő, vagy az esemény.
- ◉ Lehetnek bennük csodás dolgok.

MONDÁK

- Fajtái:
- **Eredetmonda** - mesés történet, amely népek, népcsoportok eredetéről szól (pl. A csodaszarvas mondája)
- **Helyi monda** - olyan mondatípus, amely földrajzi neveket vagy ahhoz kötődő jelenségeket magyaráz (pl. Csörsz árka)
- **Természeti monda** - olyan mondatípus, amelyben egy természeti képződménnyel kapcsolatos történet jelenik meg, pl. egy hegy, árok, tó, barlang létrejötte (pl. Balatoni kecskeköröm)

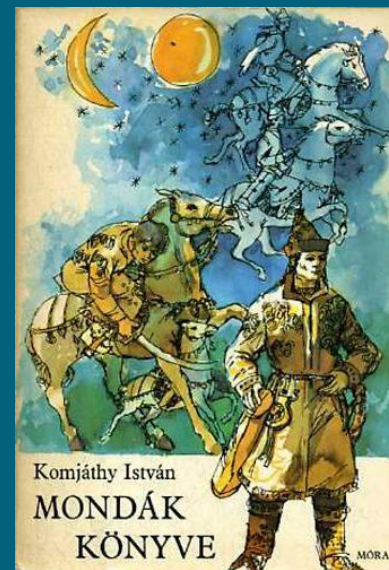
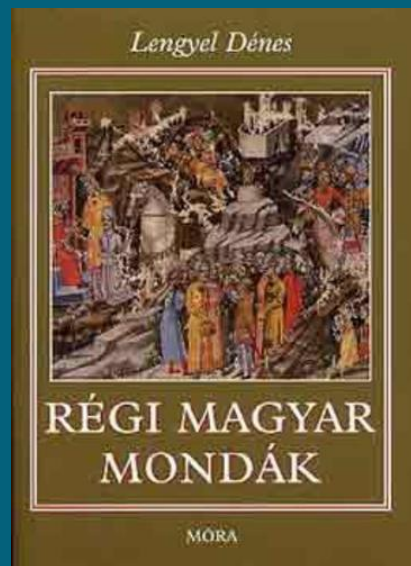
MONDÁK

- Fajtái:
- **Történelmi monda** - legfontosabb eleme egy valós történelmi esemény (pl. A vérszerződés)
- **Királymonda** - a történelmi mondákhoz tartozik, régi uralkodókról szólnak a történetek (pl. Szent László király utolsó győzelme, Mátyás király)
- **Legenda** – szentek életéről szóló történet, vagy ereklyékről, vallási ünnepek kialakulásáról (pl. Szent László király csodatételei)
- Természetesen egy-egy monda több típusba is besorolható.

MONDÁK

- Magyar mondákat olvashattok a következő könyvekben:
- Lengyel Dénes: Régi magyar mondák
- Lengyel Dénes: Magyar mondák a török világból és a kuruc korból
- Komjáthy István: Mondák könyve

MONDÁK

- A következő linkeken megtaláljátok Lengyel Dénes Régi magyar mondák című könyvét és Komjáthy István Mondák könyve című munkáját.
- http://deathlyray.uw.hu/book/lengyel_denes_-_regi_magyar_mondak.pdf
- file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/komjthy_istvn_-_mondk_knyve.pdf

MONDÁK

- Csörsz árka – helyi monda, de a történeti is, mert honfoglalás kora előtti eseményt tartalmaz
- Longobárdok (hosszúszakáll) – germán nép, akik a 6. században (500-as évek) alapítottak államot Pannónia földjén, azaz a Dunántúlon.
- Avarok – nomád nép, akik a 6. és a 8. század között erős birodalmat irányítottak a Kárpát-medencében.
- Csörsz árok – 1260 km hosszú védőműrendszer, amely az ókorban épült, körbekeríti az Alföldet.
- Valós település Árokszállás és Ároktő.

MONDÁK

- **Szent László király utolsó győzelme** – királymonda, de egyben történeti is
- I. László király, aki 1077-1095 között uralkodott. 1192-ben avatták szentté. Árpád-házi uralkodó
- Nagy testű ember volt, Isten atlétájának nevezték
- Lovagkirály, aki ügyes és bátor harcos volt.
- Erkölcsös, erényes, vallásos ember volt.
- Székelyek – magyar tudatú, magyar nyelvű népcsoport, akik nagy része Erdélyben, a Székelyföldön él, ők magukat a hunok leszármazottjainak tartják. Különös észjárású emberek.
- Tatárok – mongol törzset neveztek tatároknak, akik 1241-42-ben, majd 1285-ben megszállták Magyarországot.

MONDÁK

- ⦿ JÁTÉKOS FELADATOK:
- ⦿ <https://learningapps.org/view3202930>
- ⦿ <https://learningapps.org/2176466>

- ⦿ Köszönöm a figyelmet!